Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

_____ Олена МУРАДЯН

«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Публічні комунікації та експертиза громадської думки в соціальній роботі

рівень вищої освіти бакалавр
галузь знань I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
спеціальність I10 Соціальна робота та консультування
освітня програма Соціальна робота та консультування
вид дисципліни за вибором
факультет ННІ соціології та медіакомунікацій

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ соціології та медіакомунікацій

“26” серпня 2026 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Нехаєнко Оксана Василівна, докт. філ-ії з соц-ії, доцент ЗВО кафедри політичної соціології ННІ соціології та медіакомунікацій

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від “26” серпня_2026 року № 1

Завідувач кафедри політичної соціології

_____ Бойко Д. М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) «Соціально-політичні та маркетингові дослідження»
назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
«Соціальна робота та консультування»

_____ Євдокимова І. А.
(підпис) **(прізвище та ініціали)**

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій

Протокол від “ 26 ”_серпня_2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ соціології та медіакомунікацій

_____ Сорока Ю. Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Публічні комунікації та експертиза громадської думки в соціальній роботі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності І10 Соціальна робота та консультування освітньо-професійної програми «Соціальна робота та консультування»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1.Мета викладання навчальної дисципліни – формування у здобувачів здатності аналізувати процеси формування та функціонування громадської думки у публічному просторі сучасного суспільства.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

1. сформувати у студентів здатність застосовувати соціологічні концепції публічності та громадської думки для аналізу соціальних процесів
2. навчити студентів критично оцінювати інформацію, публічні дискурси та результати соціологічних досліджень
3. надати вміння використовувати соціологічні підходи і методи для аналізу механізмів формування громадської думки
4. ознайомити з основними теоретичними й практично-аналітичними підходами до аналізу публічності та громадської думки
5. забезпечити розуміння механізмів формування громадської думки у медійному та соціальному середовищі
6. сформувати вміння аналізувати результати соціологічних досліджень громадської думки та застосовувати соціологічні концепції для інтерпретації публічних дискурсів і соціальних процесів..

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 90*

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов’язкова / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
4-й	-й
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	
10 год. (за рахунок самостійної роботи)	

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 17 Дослідницька компетентність випускника університету як результат науковості змісту й технологій підготовки здобувача вищої освіти

ФК 2 Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК 21 Здатність використовувати понятійно-категоріальний апарат соціології для аналізу соціальних процесів

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

ПРН 1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами

ПРН 8 Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях

ПРН 10 Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах

ПРН24 Вміти здійснювати аналіз соціальних процесів, використовуючи понятійно-категоріальний апарат соціології; застосовувати соціологічні методи збору, обробки та узагальнення інформації; самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічні дослідження, інтерпретувати результати та формулювати науково обґрунтовані висновки і рекомендації у сфері соціальної роботи.

1.8. Пререквізити: Соціологія

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні підходи до розуміння та дослідження громадської думки, публічної сфери та публічності.

Зв'язок та співвідношення понять громадської думки, публічної сфери та публічності. Соціологічне та політичне розуміння предметного поля. Парадокс Бурдьє-Шампаня: громадська думка як об'єкт дослідження та як предмет конструювання. Публічна сфера та публічність у цифрову епоху.

Тема 2. Практика аналізу та регулювання публічної сфери

Основні методи емпіричного аналізу публічної сфери (контент-аналіз медіа, дискурс-аналіз публічних виступів, соціологічні опитування та моніторинги). Інструменти інституційного регулювання публічного простору з боку держави, медіа-корпорацій та громадянського суспільства. Практики залучення громадськості до ухвалення рішень (публічні консультації, громадські слухання, партисипативне бюджетування). Роль соціолога-експерта у підготовці аналітичних звітів та рекомендацій для органів влади щодо покращення публічних комунікацій. Механізми, що сприяють розширенню публічного простору, та ті, що призводять до його звуження або цензурування

Тема 3. Суперечності між приватними переконаннями та публічними висловлюваннями

Класифікація соціальних, психологічних (когнітивний дисонанс) та культурних чинників, що провокують самоцензуру. Стратегії самопрезентації особистості (теорія Ірвінга Гофмана) та феномен публічного лицемірства / «подвійної моралі». Вплив зовнішніх факторів на розрив між внутрішнім і зовнішнім: корпоративна культура, політичний режим, соціальний тиск референтних груп. Суперечність між приватними переконаннями та публічними висловлюваннями у чутливих сферах (релігійні, етнічні, політичні та гендерні питання). Соціальні наслідки цього розриву: деформація автентичності публічного дискурсу, ерозія довіри до інституцій та зростання апатії.

Тема 4. Феномен «спіралі мовчання» та його значення для розуміння динаміки громадської думки

Базові постулати теорії Елізабет Ноель-Нойман: страх соціальної ізоляції, «клімат думки» та інтегративна функція суспільства. Механізм запуску «спіралі»: поетапне замовчування позиції меншості та штучне посилення домінантної думки у ЗМІ. Роль традиційних медіа у створенні ілюзії «думки більшості» та вплив на громадську думку під час виборчих кампаній. Соціально-психологічні інструменти, які люди використовують для оцінки суспільних настроїв (квазістатистичне чуття). Критика та переосмислення теорії в умовах цифровізації: можливість знаходження однодумців у нішевих онлайн-спільнотах та злам «спіралі»

Тема 5. Публічні дискурси та медійні наративи як фактори формування громадської думки

Визначення та розмежування понять «публічний дискурс» та «медійний наратив» як структуруючих елементів реальності. Теорія фреймінгу (рамкування): вплив способу подання інформації на її інтерпретацію аудиторією. Функції наративів: спрощення складності, емоційне забарвлення, формування причинно-наслідкових зв'язків у новинах. Конкуренція наративів та боротьба акторів (влада, опозиція, бізнес) за встановлення «порядку денного» (agenda-setting). Соціальні наслідки монополізації або уніфікації наративів: звуження поля альтернатив, маніпуляція суспільною свідомістю та поляризація.

Тема 6. Цифрові медіа та трансформація механізмів формування і поширення громадської думки

Структурні зміни публічної сфери під впливом інтернету: децентралізація, демасифікація та віртуалізація. Феномени інформаційних «бульбашок» (filter bubbles) та «ехо-камер» (echo chambers), їхній вплив на сегментацію суспільства. Зміна ролі акторів: поява нових лідерів думок (блогери, інфлюенсери) та зниження монополії традиційних журналістів. Алгоритмічне курування контенту соцмережами як новий механізм формування порядку денного та посилення поляризації. Нові форми участі (хештег-активізм, онлайн-петиції) та нові виклики (бот-ферми, цільова дезінформація, дипфейки). Трансформація класичних теорій (зокрема, «спіралі мовчання») у цифровому середовищі та проблематика регулювання онлайн-простору.

Тема 7. Соціальна робота та публічна сфера

Концептуалізація соціальної роботи не лише як допомоги, а як суспільно-публічної діяльності, що впливає на громадську думку. Адвокація та представництво інтересів клієнтів як форма публічного втручання (лобіювання змін у законодавстві). Участь соціальних працівників у формуванні публічних дискусій щодо нерівності, бідності, інклюзії та прав людини. Участь фахівців соціальної сфери у розробці, публічному обговоренні та експертизі проєктів соціальної політики. Етичні дилеми професії: балансування між принципом конфіденційності (приватна сфера) та необхідністю публічного розголосу системних проблем задля їх вирішення.

Тема 8. Експертиза громадської думки та публічних комунікацій в питаннях соціальної роботи й консультування

Специфіка застосування соціологічних методів (опитування, фокус-групи) для вивчення ставлення громадськості до вразливих груп та соціальних програм. Експертиза публічних комунікацій соціальних установ: оцінка ефективності, зрозумілості та етичності їхніх інформаційних кампаній. Якість висвітлення соціальних проблем у ЗМІ та виявлення стигматизуючих або дискримінаційних наративів. Розробка практичних рекомендацій для соціальних служб, благодійних фондів та ОМС щодо коригування їхньої комунікаційної стратегії. Навички консультування: використання даних про громадську думку для покращення взаємодії між соціальними працівниками, клієнтами та громадою.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		лекції	пр.	лаб.	інд.	СР
Тема 1. Теоретичні підходи до розуміння та дослідження громадської думки, публічної сфери та публічності.	11	2	2			7
Тема 2. Практика аналізу та регулювання публічної сфери	12	2	2			7
Тема 3. Суперечності між приватними переконаннями та публічними висловлюваннями	11	2	2			7
Тема 4. Феномен «спіралі мовчання» та його значення для розуміння динаміки громадської думки	11	2	2			7
Тема 5. Публічні дискурси та медійні наративи як фактори формування громадської думки	11	2	2			7
Тема 6. Цифрові медіа та трансформація механізмів формування і поширення громадської думки	11	2	2			8
Тема 7. Соціальна робота та публічна сфера	12	2	2			7
Тема 8. Експертиза громадської думки та публічних комунікацій в питаннях соціальної роботи й консультування	11	2	2			8
Усього годин	**90**	**16**	**16**			**58**

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф)
1	Теоретичні підходи до розуміння та дослідження громадської думки, публічної сфери та публічності *Питання семінару:* 1. Критика поняття громадської думки 2. Чому та навіщо «публічна сфера»? *3.* Публічність – факт чи конструкт? *4.* Соціальна робота в координатах публічності	2
2	Практика аналізу та регулювання публічної сфери *Питання семінару:* 1. Як аналізувати публічну сферу зсередини? 2. Чи потрібне регулювання публічної сфери? 3. Регулювання чи саморегулювання?	2

	4. Чи може соціальна робота самоізолюватися від публічної сфери?	
3	Суперечності між приватними переконаннями та публічними висловлюваннями *Питання семінару:* 1. Від переконання до висловлювання 2. Як публічність змінює зміст та сприйняття 3. Конфлікт між приватним та публічним як конфлікт між особистістю та суспільством 4. Приватне та публічне в соціальній роботі	2
4	Феномен «спіралі мовчання» та його значення для розуміння динаміки громадської думки *Питання семінару:* 1. «Спіраль мовчання» та змістовно близькі концепти 2. «Спіраль мовчання» як аргумент проти громадської думки та за її конструювання 3. Як досліджувати ефект «спіралі мовчання»? 4. Значення «спіралі мовчання» для соціальної роботи	2
5	Публічні дискурси та медійні наративи як фактори формування громадської думки *Питання семінару:* 1. Дискурс та наратив: дієві ілюзії комунікативного абстрагування 2. Громадська думка як дискурс та як джерело дискурсу 3. Чи віддзеркалюють медіа громадську думку – чи вона віддзеркалює їх? 4. Публічні дискурси та медійні наративи про соціальну роботу	2
6	Цифрові медіа та трансформація механізмів формування і поширення громадської думки *Питання семінару:* 1. Особливості функціонування громадської думки та публічної сфери в цифрову епоху 2. Парадокси контакту соціальної роботи та громадської думки у цифровому суспільстві: зближення чи віддалення через формалізацію?	2
7	Соціальна робота та публічна сфера *Питання семінару:* 1. Публічні аспекти соціальної роботи 2. Публічна сфера як середовище реалізації завдань із соціальної роботи	2
8	Експертиза громадської думки та публічних комунікацій в питаннях соціальної роботи й консультування *Питання семінару:* 1. Методи експертизи громадської думки 2. Соціальна робота як об'єкт громадської думки та публічних комунікацій 3. Образ соціального робітника як предмет публічного конструювання	2
Усього годин		**16**

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

1	*Підготування усного огляду* «Громадська думка та публічна сфера: різниця, спільність»	7
2	*Підготування усного огляду «*Навіщо публічна сфера в соціальній роботі?»	7
3	*Підготування питань для дискусії «*Критична соціологія як методологічна парадигма»	7
4	*Підготування до термінологічної дискусії з теми «*Принципи чи коректність?»	7
5	*Конспектування книги Е. Ноель-Нойманн*	7
6	*Підготування огляду «*Сучасні форми існування критичної соціології»	8
7	*Підготування усного огляду ідеологічних наслідків діяльності медіа*	7
8	*Підготування усного огляду методів аналізу впливу цифрових медіа на формування громадської думки*	8
	Усього годин	**58**

6. Індивідуальні завдання

Аналітична робота

7. Методи навчання

Лекції, презентації, семінари, робота в групі, розв'язання аналітичних професійних задач

8. Методи контролю

Контрольна робота, передбачена навчальним планом, творче завдання (аналітична робота із співбесідою-презентацією), робота на семінарах (виступи, доповіді).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота										Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Аналітична робота	Сума
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	20	40	100
20					20							

Мінімальний бал для допуску до заліку: 10 балів

Критерії оцінювання контрольної роботи

Відповідь повна, або з однією незначною помилкою	20 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	13-19балів
Відповідь не досить повна, та (або) із суттєвими помилками	8-12 балів
Відповідь не повна, містить суттєві помилки	до 7 балів
Відповідь майже відсутня та (або) не відповідає запитанню	0 балів

Критерії оцінювання творчого завдання

Виконане без помилок або з однією-двома незначними помилками	35-40 балів
Виконане з трьома-чотирма значними й незначними помилками	21-34 бали
Виконане не повністю та (або) із суттєвими помилками	10-20 балів
Виконане не повністю, містить суттєві помилки	до 9 балів
Виконання часткове, не відповідає поставленим завданням	0 балів

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
0-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Нельга О.В. П Соціологія громадської думки: Навчальний посібник. – К.: НАУ, 2007. - 185 с.
2. Bourdieu, Pierre. La Distinction: critique sociale du jugement. — P.: Minuit, 1979. — 670 p.
3. Климанська, Л. Д. (2014). Зв’язки з громадськістю: технології прагматичної комунікації: Навчальний посібник. Видавництво Львівської політехніки
4. Оссовський, В. Л. (2005). *Соціологія громадської думки: Навчальний посібник*. Фоліант; Стилос.
5. Бекешкіна, І. Е. (2001). Громадська думка у суспільствах, що трансформуються. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*
6. Єнін, М. Н., & Северинчик, О. П. (2021). *Соціологія громадської думки та мас-медіа: Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни*. КПІ ім. Ігоря Сікорського.
7. Cummins, L. K., Byers, K. V., & Pedrick, L. (2023). Policy Practice for Social Workers: An Ethic of Care Approach (2nd ed.). Routledge. https://www.routledge.com/Policy-Practice-for-Social-Workers-An-Ethic-of-Care-Approach/Cummins-Byers-Pedrick/p/book/9781138068902
8. Rome, S. H. (2022). Promote the Vote: Positioning Social Workers for Action. Springer. https://link.springer.com/book/9783030844824
9. Doel, M. (2023). Social Work: The Basics (2nd ed.). Routledge. https://www.routledge.com/Social-Work-The-Basics/Doel/p/book/9780367641948
10. Nilsson, K., & Landstedt, E. (2022). Public trust of social workers in Sweden: A repeated cross-sectional study. Journal of Social Work, 22(6), 1374–1393. https://doi.org/10.1177/14680173221094742
11. LeCroy, C. W., & Kaplan, T. (2022). The Science of Social Work: Public Perceptions. Journal of the Society for Social Work and Research, 13(1). https://doi.org/10.1086/718277
12. Teye, A. T. (2023). Understanding the incidence of street children in Accra, Ghana through the public opinion, mass media, recognition and judgement perspectives in social work. Aotearoa

New Zealand Social Work, 35(3), 32–43. https://doi.org/10.11157/anzswj-vol35iss3id1015
13. Nilsson, K., Nordfeldt, M., & Landstedt, E. (2025). Social Workers' Experiences of Public Perceptions of the Social Work Profession: An Exploratory Study. SAGE Open, 15(1).
14. Tartakovsky, E. (2024). The Public's Attitudes towards Social Workers: The Role of Values, Opinions of Others and Personal Experience. The British Journal of Social Work, 54(6), 2717–2735.
15. McCulloch, T., & Webb, S. A. (2020). What the public think about social services: A report from Scotland. The British Journal of Social Work, 50(4), 1146–1166.
16. Generations X, Y, Z: Attitudes toward social workers in the age of media technologies. (2023). Children and Youth Services Review, 75, 102353.
17. Franklin, B. (Ed.). (2020). Social Policy, the Media and Misrepresentation. Routledge.

Допоміжна література:

1. Lippmann, W. (1922). Public Opinion. Harcourt, Brace and Company. [9†L37-L38]
2. Noelle-Neumann, E. (1993). The Spiral of Silence: Public Opinion – Our Social Skin (2nd ed.). University of Chicago Press.
3. Була С. П., Свідерська О. І. (**2024**) Соціальні мережі як інструмент політичної маніпуляції. Політикус. Одеса, 2020. № 4. С. 21-25. DOI: 10.24195/2414-9616.2020-4.3.
4. Габермас Ю. Залучення іншого: Студії з політичної теорії / Пер. з нім. А. Дахнія. — Львів: Астролябія, 2006. — 416 с.
5. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритости. — Львів: Літопис, 2000. — 320 с.
8. Шульга М. Збій соціальної матриці : монографія / М. Шульга. – К. : Інститут соціології НАН України, 2018. – 284 с. – URL : https://isoc.com.ua/assets/files/news/2019/shulga_social_matrix_05-12.pdf.
9. Українське суспільство 1994-2004: Моніторинг соціальних змін (Розділ третій). Київ: ІС НАНУ, 2005.

10. **Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення**

1. Підкаст про сприйняття соціальних робітників https://www.youtube.com/watch?v=g6d0tV8bFAg
2. Міф про громадське сприйняття соціальних робітників https://www.youtube.com/watch?v=euCKy9iNLaM
3. Міф, що змушує соціальних робітників мовчати https://www.youtube.com/watch?v=cFqbz843DcQ&source_ve_path=OTY3MTQ&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fifp.nyu.edu%2F